
 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-1-133-139>

 <https://orcid.org/0000-0001-8433-6764>

ОЛІЙНИК Оксана

аспірантка третього року навчання Докторської школи,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
e-mail: o.oliinyk.asp@kubg.edu.ua

УДК 373.011.3-051:001.895].014.6:005.59(045)

БАР'ЕРИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

У статті досліджено поняття «бар'єри інноваційної діяльності вчителя закладів загальної середньої освіти» та альтернативи цієї дефініції серед вітчизняних науковців.

Розглянуто їхній поділ на зовнішні та внутрішні й деталізовано специфіку кожної тематичної групи.

Подано стратегічні напрямки усунення перешкод реалізації нового в педагогічній діяльності.

Запропоновано низку системних заходів, які сприяють подоланню бар'єрів інноваційної діяльності на прикладі ліцею «Educator» міста Києва.

Ключові слова: інновація; інноваційна діяльність; бар'єри здійснення інноваційної діяльності; вчитель закладів загальної середньої освіти.

Постановка проблеми, аналіз останніх досліджень та публікацій. Дуже часто нова ідея на шляху до реалізації натрапляє на різні перешкоди, які унеможливають її втілення. Однією з причин цього є різноманітні бар'єри, які стають на заваді

в діяльності вчителя. Наукова література демонструє чималу кількість напрацювань із цієї тематики. Так, А. Артемова, І. Бех, І. Дичківська, І. Підласий, Т. Рожко-Павлишин, Г. Сиротенко, Т. Сулима, Н. Торба розглядали причини гальмування інноваційної діяльності вчителя та шляхи зміни такої ситуації. Серед зарубіжних дослідників цьому питанню увагу приділяли Е. Бос, М. Кіпніс, А. Хайем.

Метою статті є дослідження бар'єрів, які стають на заваді під час упровадження інновацій у професійну діяльність учителя, а також способи їх усунення.

Виклад основного матеріалу. Науковий дискурс нині репрезентує три модифікації світу. Перший із них хронологічно був у першій половині ХХ століття й мав назву SPOD. Розшифровуючи з англійських слів, «steady» означає «стійкий», «predictable» – «передбачуваний», «ordinary» – «простий», «definite» – «визначений». Дійсність у такому світі більш стійка та прогнозована, відпо-

відно, легше будувати плани на довгострокову перспективу. На зміну цьому виміру приходить нова дефініція VUCA, яка відзначається змінністю траєкторії руху й плінністю, а отже, нижчим рівнем стабільності. Такий світ volatility (нестабільний), uncertainty (невпевнений), complexity (складний), ambiguity (двозначний). Сфера освіти гнучко адаптувалася до таких змін й активно упроваджувала розвиток таких компетентностей: vision (візія), understanding (розуміння), clarity (ясність), agility (швидкість). Із 2020 року світ суттєво трансформувався під впливом пандемії, а в Україні великі зміни спровокувало ще й повномасштабне вторгнення росіян. Нині ж маємо нову модифікацію – BANI.

Цей термін було запропоновано провідним науковим співробітником Інституту майбутнього Джеймсом Кашіо у роботі «Перед обличчям епохи хаосу». Дійсність у такому вимірі порівнюють із паром і наділяють такими характеристиками: brittle (крихкість), anxious (тривожність), nonlinear (нелінійність), incomprehensible (незрозумілість). Такі модифікації світу суттєво впливають на освітній простір, актуалізуючи потребу якісних змін в організації процесу навчання. Важливу роль у цьому відіграє спроможність педагога професійно здійснювати інноваційну діяльність, відмовляючись від традиційних методів упровадження освітніх цілей, натомість віддаючи перевагу інноваційному підходу до роботи.

Інноваційна діяльність – важлива складова роботи вчителя, проте вона не завжди лежить у когнітивній площині. Часто на заваді впровадження нового стають різноманітні фактори, які гальмують або ж унеможливають цей процес. У науковому дискурсі їх називають по-різному, зокрема «антиінноваційні бар'єри», «ситуації утруднення». Так, науковиця І. Дичківська оперує поняттям «антиінноваційні бар'єри» й називає цим визначенням зовнішні або внутрішні перешкоди, які заважають здійсненню інноваційної діяльності (Дичківська, 2004, с. 255). Дослідниця робить поділ на зовнішні та внутрішні бар'єри. Такої ж думки дотримуються науковці В. Корнєщук та О. Кравчук.

Серед першої категорії І. Дичківська виокремлює соціальні (стереотипність мислення, несумісність нового з уже наявним суспільним досвідом і цінностями); організаційні (відсутність підтримки від керівництва чи протидія нововведенням, труднощі з їх адміністративним координуванням); методичні (брак методичного забезпечення та недостатня поінформованість щодо ал-

горитмів упровадження інновації в педагогічну діяльність); матеріально-технічні (відсутність умов для реалізації нововведень, нераціональне навантаження вчителів, відсутність фінансового чи будь-якого іншого стимулу). Серед внутрішніх І. Дичківська вирізняє психологічні бар'єри, які стосуються особистості вчителя й приховують глибинні особистісно-професійні проблеми. Ця група перешкод провокує стан пасивності педагога й гальмує здійснення інноваційної діяльності (Дичківська, 2004, с. 258). Вона має такі особливості вияву: негативні психічні стани (тривога, страх, фрустрація, заперечення, відчуження та ін.), зумовлені нововведенням; дії чи судження, які демонструють негативний психічний стан стосовно інновації. В. Корнєщук наголошує на тому, що наявність внутрішніх бар'єрів зумовлена переважанням у діяльності вчителя вказівок, через які відбувається уніфікація діяльності, формування у свідомості стереотипів, які пригнічують творчу активність, нівелюють прагнення до передових ініціатив (Корнєщук, 2019, с. 151).

Т. Рожко-Павлишин теж послуговується поняттям «антиінноваційні бар'єри», пояснюючи його як зовнішній або внутрішній чинник-перешкода, яка заважає впровадженню інноваційної діяльності (Рожко-Павлишин, 2023, с. 97).

Сформулюємо власне розуміння досліджуваного поняття. Для початку з'ясуємо значення слова «бар'єр».

Відповідно до академічного тлумачного словника, це те, що перешкоджає здійсненню, розвиткові чого-небудь (Словник, 1970, с. 105). У контексті психології спираємось на визначення М. Соцької: «психологічні бар'єри – це психологічний стан, що проявляється в неадекватній пасивності людини й перешкоджає виконанню нею тих або інших дій. Емоційний механізм психологічних бар'єрів полягає в підсиленні негативних переживань та установок – страху, сором'язливості, почуття провини, тривоги, низької самооцінки, що асоціюються з новим завданням» (Соцька, 2013, с. 264).

Л. Ярославська у контексті освіти бар'єром називає складне багатоаспектне педагогічне явище, спровоковане факторами як зовнішнього, так і внутрішнього характеру та характерне для усіх суб'єктів освітнього процесу, яке стає перешкоджаючим та стримуючим фактором в інноваційному процесі (Ярославська, 2010, с. 16). На нашу думку, префікс «анти-» у такому контексті використовувати недореч-

но, оскільки поняття «бар'єр» уже містить значення заперечення й перешкоди. Пропонуємо вживати визначення «бар'єри інноваційної діяльності вчителя» й розуміємо під ним сукупність обставин (матеріального й нематеріального характеру), які суперечать реалізації інновацій у професійній діяльності педагога, можуть носити системний характер й залежати від внутрішніх та зовнішніх факторів.

Нам імпонує точка зору І. Беха, який стверджує, що вміння долати труднощі, які перешкоджають діяльності педагога, є складовою професійного зростання вчителя й етапом становлення його фахової самосвідомості, а також елементом готовності до інноваційної діяльності. Коли вчитель усвідомлює бар'єри у своїй роботі й починає працювати над їх усуненням, це сприяє формуванню психологічних новотворень, зокрема досвіду, індивідуалізації, зміні провідних психологічних механізмів на різних етапах професійного становлення, а також поліпшенню «Я – концепції» (Бех, 2003, с.3).

Ми також схилиємося до поділу бар'єрів на зовнішні та внутрішні й деталізуємо їх. На базі ліцею «Educator» (м. Київ) нами було проведено курс підвищення кваліфікації вчителів «Інноваційні аспекти діяльності педагога», у ході якого виявлено перешкоди в імплементації нового у власну професійну діяльність. Проведене на початку опитування дало змогу виявити ключові причини (запропоновані варіанти, множинність вибору), які гальмують упровадження в роботі. Серед них:

- недостатнє матеріальне забезпечення – 23,5%;
- надмірна насиченість навчального матеріалу – 17,6%;
- психологічна неготовність учнів сприймати інновації – 0% ;
- поспішне впровадження – 5,9% ;
- консерватизм учителів – 23,5% ;
- погане володіння комп'ютером – 17,6 %;
- недостатня обізнаність щодо інноваційних технологій – 47,1% ;
- недостатність часу – 35,3%;
- війна в Україні – 0%.

Серед внутрішніх суперечностей, які гальмують інноваційну діяльність, маємо такі показники:

- невпевненість у позитивному результаті – 29,0%;
- сумніви щодо власної успішності в інноваційній діяльності – 35,3%;
- супротив до витрати часу й відсутність усвідомлення серед інших енергозатратності впровадження нового в діяльність – 47,1%;

- невпевненість у тому, що нове буде кращим від уже традиційного – 11,8%;
- жодних внутрішніх суперечностей – 23,5%.

Після проведеного тестування учасники курсу, працюючи в групах, зупинилися на традиційному поділі бар'єрів та поділилися власним досвідом.

Так, до зовнішніх педагога зарахували:

- 1) брак часу через нерівномірне навантаження вчителів і невміння раціонально розподілити свою діяльність;
- 2) наявність платних ресурсів, необхідних для впровадження інновацій, та відсутність технічного забезпечення;
- 3) бюрократія, тобто потреба попереднього опрацювання й подальшого заповнення документації, необхідної для впровадження інновацій, звітування про її результативність;
- 4) адміністративний супротив: протидія керівництва закладу впровадженню змін;
- 5) відсутність матеріальних стимулів, які часто є мотиваційним фактором.

Серед внутрішніх вчителі відзначили:

- 1) відсутність бажання, внутрішнього ресурсу й мотивації щось змінювати;
- 2) власну методичну необізнаність та брак поінформованості в галузі педагогічної інноватики (недостатність знань і досвіду щодо різноманітних методик викладання та страх про це сказати);
- 3) інертність учнів, яка часто демотивує впроваджувати щось нове;
- 4) недостатня розвиненість власного творчого потенціалу, негнучкість мислення;
- 5) невідрефлексований попередній негативний досвід;
- 6) невпевненість у підтримці серед колективу;
- 7) модель поведінки у колективі (конформізм, страх бути «білою вороною»).

Такі бар'єри викликають опір у педагогічних працівників. Про це пише також дослідниця О. Сиротенко й пояснює його маркери. Серед них відмова участі в інновації, імітація процесу впровадження новації з одночасним демонструванням її неефективності; консервативний до новацій досвід роботи; специфіка мислення педагогів, яка виявляється в побутових уявленнях про власну професійну діяльність (Сиротенко, 2006, с. 50). Така позиція є цілком природною й мотивується специфікою адаптації до нових умов, прагненням не виходити із зони комфорту, страхом невідомого й наявними життєвими стереотипами.

Дослідники І. Бех та О. Сиротенко додають, що одним із виявів супротиву долучатись до інноваційної діяльності можуть бути стереотипи педагогічного менталітету.

Серед них фрази типу: «Це у нас уже є» (акцентування на подібності новації з уже наявною й нівелювання потенційної користі); «Це у нас не вийде» (завчасне програмування новації на невдачу); «Це не вирішує наших проблем» (радикальний супротив новому без наявності альтернативної пропозиції); «Це вимагає доопрацювання» (прискіпливий пошук недоліків, акцентування на неготовності до застосування); «Тут не все рівноцінне» (пропозиція вилучити елементи новації, що надалі може призвести до послаблення інноваційного потенціалу проєкту); «Є й інші пропозиції» (конкуренція новаційним ідеям) (Бех, 2003, с. 4; Сиротенко, 2006, с. 51).

Подолати бар'єри, які заважають інноваційній діяльності, можливо лише завдяки системному підходу, а саме в тісній взаємодії адміністративної освітньої команди та вчителів одночасно. Прагнення долучитися до інноваційної діяльності, бути рушієм змін і виходити зі стану професійної стагнації, перш за все, залежить від особистості вчителя. А. Хоружа наголошує на важливості психологічного контексту, а саме мотивації та волі особистості як ключових каталізаторів виникнення інновації. Науковиця, розглядаючи психологічну природу переходу знань в інновацію, звертає також увагу на психологічну й особистісну готовність людини – «багатостороннє, ієрархічне утворення особистості, що містить сукупність компонентів (мотиваційний, когнітивний, операційний, рефлексивний), які у комплексі дозволяє суб'єкту успішно здійснювати професійну діяльність» (Хоружа, 2021, с. 109). Досліджуючи згадані компоненти, А. Хоружа стверджує, що провідним серед них є рефлексивний. Тож коли вчитель починає запроваджувати новаційні елементи у власну діяльність, важливо здійснювати саморефлексію, адже це важливий інструмент професійного самопізнання й самоаналізу.

І. Бех акцентує на тому, що передусім потрібно приділяти основну увагу розвитку саморегуляції, яка передбачає цілеспрямоване формування й створення умов для вияву готовності об'єктивно сприймати вимоги інших, спроможності аналізувати ситуацію та власні можливості, успішно виконувати вимоги, рефлексувати й надалі планувати діяльність (Бех, 2003, с. 4–5). Крім того, науковець стверджує, що важливою є також і групова робота, зокрема тренінгові психологічні ігри як мінімодель педагогічних ситуацій. Завдяки такому виду діяльності вчитель зможе розширити власну обізнаність про себе, налаштувати комунікацію з іншими, одержати відгук на

власну роботу й спонукати до саморозвитку (Бех, 2003, с. 4–5).

Інноваціям суттєво заважають консервативні документація та інструктаж, суворе документальне регламентування. Це часто є немотивованою витратою часу, оскільки важкість формулювання наказів чи розпоряджень потребує глибокого осмислення й розуміння. Часто вже на етапі планування новації й усвідомлення потреби ведення документації педагог втрачає мотивацію діяти через особистий психологічний бар'єр, який виявляється в небажанні, невпевненості, страхові та ін. Це реакція самозахисту людини, типова для будь-якого кризового стану. Якщо спростити документоване фіксування процесу реалізації новаційного проєкту та попередній нормативний інструктаж, частина вчителів більш охоче виявлятиме бажання впровадити зміни у власну діяльність.

Коли інновацію реалізують у більших масштабах, ніж урок та діяльність одного вчителя, важливо так само дотримуватися системності в діях. Йдеться про цілісність упровадження, а не епізодичність. Оскільки новація, не реалізована до логічного завершення, повністю нівелює роботу всіх учасників, залучених до неї. Подібним до цього є створення штучного стану постійного упровадження чи паралельна реалізація кількох новацій. Це гальмує позитивний результат діяльності й демотивує фахівців, які докладають свої зусилля.

О. Сиротенко, розглядаючи проблему подолання бар'єрів інноваційної діяльності репрезентує ряд індивідуальних та групових психотехнологій. Останні ж вважає найбільш ефективними, оскільки оточення – один із найдієвіших інструментів соціально-психологічного впливу на особистість. Взаємодія з іншими за умови якісної організації цього процесу покращує комунікативні навички, дозволяє побачити спільність проблем, поділитися досвідом й одержати зворотний зв'язок. Дослідниця радить такі вправи: «Хто я?» (знайомство й самоідентифікація), «Потерпілі в корабельній аварії» (розвиток навички пошуку консенсусу), «Індивідуальне малювання» (залучення творчості у вияві свого стану), «Парне малювання» (дослідження міжособистісних взаємин), «Групове малювання» (виявлення рольових взаємин у групі та впливу одне на одного), «Пластліновий світ» (виявлення ціннісних орієнтирів колективу) та ін. (Сиротенко, 2006, с.53–54).

Науковиця О. Кравчук висловлює думку про те, що подолання бар'єрів в інноваційній діяльності залежить від керівника освітнього закладу та від адміністрації. Вона

стверджує, що одними з управлінських завдань є формулювання цілей інноваційного розвитку, оцінки його реалізації, відстеження загроз, які можуть суттєво погіршити механізм реалізації інноваційної стратегії. Важливим у діях керівника є те, що прийняття інновацій має відбуватися без супротиву й з урахуванням ціннісних орієнтацій колективу. Упровадження новації має бути зрозумілим кожному, хто до цього залучений, не перевантажений бюрократичними процедурами, передбачати кваліфіковану допомогу задіяним. Перед упровадженням нового в закладі керівник має поінформувати працівників про плановані дії, пояснити їхню сутність, логіку й аргументовано довести в них потребу (Кравчук, 2021, с. 38–40).

О. Кравчук наголошує на тому, що для подолання супротиву до впровадження інновацій, адміністрації закладу освіти варто організувати спеціально сплановані заходи, спрямовані на підвищення професійної компетентності вчителів, створенні умов мотивації ініціювати й реалізувати інновації в професійну діяльність, вивчати передовий досвід колег та вдосконалювати власну професійну майстерність. Вона пропонує такі напрями організації роботи з подолання психологічних бар'єрів до інноваційної діяльності у вчителів: 1) зміна ціннісних орієнтацій викладачів; 2) корекція мотивації членів педагогічного колективу, проєктування нових взірців особистісної поведінки викладачів; 3) формування готовності членів педагогічного колективу до інноваційної діяльності. Для цього варто здійснити деталізований моніторинг, мета якого полягатиме у виявленні рівня готовності сприймати й генерувати нове в діяльності (Кравчук, 2021, с. 39).

Д. Гладка, І. Хом'юк задля подолання бар'єрів на шляху реалізації інновацій та для активізації інноваційної діяльності радять усунути такі фактори:

- страх публічного висловлювання думок та ідей;
- наявність ускладнень, які пов'язані з роботою за новими підходами;
- доляльне ставлення до авторитетів, які відмовляються розвиватися та необ'єктивно критикують оригінальні підходи (Гладка, Хом'юк, 2021).

Т. Рожко-Павлишин пропонує власні заходи для подолання бар'єрів в інноваційній діяльності у закладі дошкільної освіти. Вважаємо їх універсальними й можливими для застосування в закладах загальної середньої освіти. Серед них:

- системне вивчення стану теорії та практики освітньої інноватики;

- забезпечення можливості реалізації педагогам своїх здібностей та самореалізації;

- створення творчої атмосфери, здорового соціально-психологічного клімату в колективі;

- утвердження демократичного стилю спілкування, свободи критики, творчих дискусій;

- раціональне планування навантаження працівників задля уникнення перевантаження;

- стимулювання до підвищення загальної культури;

- уміння керівника помічати, розвивати й цінувати унікальні професійні й особисті риси працівників;

- забезпечення соціального захисту вихователя, матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних та естетичних умов його праці (Рожко-Павлишин, 2023, с.99).

Звернімо увагу на досвід київського ліцею «Educator», який має систему інструментів для залучення вчителів до інноваційної діяльності:

- 1) мотиваційна складова: преміювання вчителів залежно від досягнення, організація додаткового навчання в Україні та за кордоном для обміну досвідом і залучення нових тенденцій освіти в діяльність ліцею;

- 2) допомога адміністративної команди з документацією, організаційними моментами, технічним і матеріальним забезпеченням, необхідними для імплементації нового в педагогічну діяльність;

- 3) ініціювання взаємодії з іншими освітніми закладами, які сприяють обміну досвідом та кооперуванню для впровадження змін в освітньому процесі;

- 4) системність організації інноваційної роботи на всіх рівнях: адміністративно-управлінському, в межах методичних об'єднань, в міжособистісній взаємодії;

- 5) проведення стратегічних сесій із плануванням інноваційних проєктів та цілепокладанням на чверть/семестр/рік;

- 6) здійснення групових супервізій та рефлексій чверті/семестру/року із залученням зовнішніх експертів;

- 7) моніторинг якості реалізації інноваційних проєктів;

- 8) підтримання здорового мікроклімату в колективі завдяки початковому ознайомленню й подальшому коригуванню системи цінностей, місії та візії закладу, єдності в їх дотриманні, надання психологічної підтримки вчителям від коуча-психолога за потреби;

- 9) підтримка адміністративною командою та колегами потенційної інновації.

Висновки. Отже, інноваційна діяльність вчителя закладу загальної середньої освіти – важлива частина розвитку освіти в цілому. Вона потребує високого рівня готовності провадити таку діяльність, а це, в свою чергу, висуває потребу подолати бар'єри, які можуть виникати. Системна робота над зовнішніми й внутрішніми перешкодами, які стають на заваді реалізації нового в педагогічній діяльності, сприяють ефективному результату, який працює на майбутнє, а також створенню інноваційного середовища, сприятливого до змін.

Список бібліографічних посилань

- Бех, І. (2003) *Готовність педагога до інноваційної діяльності. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 13: 3–8. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/109>
- Дичківська, І. (2004) *Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник*. Київ: Академвидав. 352 с.
- Гладка, Д., Хом'юк, І. (2021) *Інновації та інноваційний викладач у системі вищої освіти. Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи*. Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих науковців (МН-2021), м. Вінниця, 01–14 травня 2021 р. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/33843/Теза.%20Гладка%20Д.%20Хом'юк.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Інноваційна діяльність педагога: від теорії до успіху. Інформаційно-методичний збірник (2006) / Упорядник Г.О. Сиротенко. Полтава: ПОІППО. 124 с. (С. 49–53)
- Корнешук, В. (2019) *Інновативний потенціал сучасного педагога. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*, 2: 150–153.
- Кравчук, О. (2021) *Управлінська діяльність з подолання антиінноваційних бар'єрів у закладах освіти. Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць*, 2(24): 36–43.
- Рожко-Павлишин, Т. (2023) *Управлінська діяльність директора щодо подолання антиінноваційних бар'єрів у закладі дошкільної освіти. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців: педагогічна та філологічна парадигми: матеріали Міжнародної науково-практичної міждисциплінарної конференції (м. Тернопіль, 11 травня 2023 року). Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка. С. 96–100. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/29208>*
- БАР'ЄР (1970). *Словник української мови: в 11 томах. Том 1. С. 105. URL: <https://sum.in.ua/s/bar.jer>*
- Соцька, М. (2013) *Подолання психологічних бар'єрів при впровадженні інновацій у навчальних закладах. Таврійський вісник освіти. № 3. С. 264–267.*
- Хоружа, А. (2021). *Соціально-психологічні аспекти переходу педагогічного знання в інновацію. Освітологічний дискурс*, 4(35): 103–117. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/39575/1/L_Khoruzha_OD_4_IS.pdf
- Ярославська, А. (2010). *Дидактичні умови подолання педагогічних бар'єрів у процесі навчального співробітництва викладачів та студентів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. Харків. 244 с.*

References

- Beh, I. (2003). Teacher readiness for innovative activities. *Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State University*, 13: 3–8. Retrieved from <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/109> [in Ukr.].
- Dychkivska, I. (2004). *Innovative pedagogical technologies: Educational manual*. Kyiv: Akademvydav. 352 p. [in Ukr.].
- Hladka, D., Khomiuk, I. (2021). Innovations and an innovative teacher in the system of higher education. *Youth in science: research, problems, prospects: Abstracts of reports of the All-Ukrainian scientific and practical Internet conference of students, postgraduates and young scientists (MN-2021), Vinnytsia, May 01–14, 2021*. Retrieved from <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/33843/Теза.%20Гладка%20Д.%20Хом'юк.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [in Ukr.].
- Innovative activities of the teacher: from theory to success. Informational and methodical collection (2006). In G.O. Sirotenko (Comp.). Poltava. (PP. 49–53) [in Ukr.].
- Korneschuk, V. (2019) *Innovative potential of a modern teacher. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*, 2: 150–153 [in Ukr.].
- Kravchuk, O. (2021) *Management activities to overcome anti-innovation barriers in educational institutions. Problems of modern teacher training: collection of scientific works*, 2(24): 36–43 [in Ukr.].
- Rozhko-Pavlyshyn, T. (2023) *Managerial activity of the director in overcoming anti-innovation barriers in the preschool education institution. Formation of professional competence of future specialists: pedagogical and philological paradigms: materials of the International scientific and practical interdisciplinary conference (Ternopil, May 11 2023). Ternopil: TNPU named after V. Hnatyuk. (PP. 96–100). Retrieved from <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/29208> [in Ukr.].*
- Barrier (1970). *Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes. Vol. 1: P.105. Retrieved from <https://sum.in.ua/s/bar.jer>* [in Ukr.].
- Sotska, M. (2013) *Overcoming psychological barriers when implementing innovations in educational institutions. Tavriyskyi herald of education*, 3: 264–267 [in Ukr.].
- Khoruzha, L. (2021). *Socio-psychological aspects of the transition of pedagogical knowledge to innovation. Educological discourse*, 4(35): 103–117. Retrieved from https://elibrary.kubg.edu.ua/39575/1/L_Khoruzha_OD_4_IS.pdf [in Ukr.].
- Yaroslavskaya, L. (2010). *Didactic conditions for overcoming pedagogical barriers in the process of educational cooperation between teachers and students: Theses of PhD Dissertation in Pedagogy. Sciences. Kharkiv. 244 p. [in Ukr.].*

OLYNYK Oksana

graduate student of the 3d year of study at the Doctoral School,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

BARRIERS TO INNOVATIVE TEACHER ACTIVITY AND WAYS TO OVERCOME THEM

Summary. The article contains an analysis of the researches of modern domestic scientists regarding the obstacles to the implementation of innovations in pedagogical activities. The author offers her own definition of "barriers to the innovative activity of a teacher of general secondary education institutions", and also considers alternatives to this definition in the scientific discourse. Obstacles to the introduction of innovations can be divided into external and internal.

The first can include those caused by external factors, in particular, lack of time, uneven workload of teachers, opposition from management, lack of material incentives, etc. Barriers related to the teacher's personality and his willingness to implement innovative activities are included in the external barriers. Among them are insufficient motivation, methodological ignorance, negative previous experience, a conservative model of behavior in the team, etc. These barriers were analyzed by the author both on the basis of scientific sources and thanks to the results of an

experiment conducted in the institution of general secondary education – the Lyceum "Educator" in the city of Kyiv.

During the implementation of the training course "Innovative aspects of the teacher's activity", the obstacles that arise during the implementation of innovative elements in the teacher's work were investigated in detail. The article also provides strategic directions for eliminating obstacles to the implementation of new things in pedagogical activity (individual and collective). A number of systemic measures are proposed that contribute to overcoming barriers to innovative activity, using the example of the "Educator" lyceum in Kyiv. In particular, options for the motivational component (rewarding teachers, organization of additional training), assistance of the adminis-

trative team, interaction with other educational institutions, strategic planning sessions of the institution's activities taking into account the individual professional trajectory of the teacher were considered; monitoring the quality of implementation of innovative projects; maintaining a healthy microclimate in the team, etc.

Keywords: *innovation; innovative activity; barriers to implementing innovative activity; teacher of general secondary education institutions.*

*Одержано редакцією 01.02.2024
Прийнято до публікації 18.02.2024*